

Како реаговати на успех и неуспех детета

Током школовања, али и живота, дете се безброј пута нађе у ситуацијама које се могу окарактерисати као лични успех или неуспех.

Реакције на добре или лоше оцене, индивидуална или екипна постигнућа на такмичењима, завршни испит или резултате неког теста знања, повезане су са личним очекивањима.

Реакције родитеља су различите, па самим тим и деца различито доживљају свој неуспех односно успех.

У низу реакција најкарактеристичнија су четири типа реаговања на неуспех:

1. Равнодушно понашање и незаинтересованост за постигнуће детета које може бити пропраћено омаловажавањем детета;
2. Игнорисање детета уз одсуство било какве комуникације;

3. Повишено узбуђење које може бити праћено бурним реакцијама, љутњом, бесом, гневом, псовкама, претњама које се некада усмеравају ка детету, а некада ка школи;

4. Укидање договорених награда за добре оцене или успех (стикери, сличице, патике, гардероба, новац, мобилни телефон, таблети, ...) што води ка томе да се добре оцене или очекивани успех поткрепљују материјалним стварима и временом деца не уче због оцене или успеха, него због очекиване награде, јер добру оцену виде као средство за постизање циља односно договорене награде.

Ниједна од ових реакција не делује позитивно на дете имајући у виду да због реакције родитеља дете је у ситуацији да поново проживљава неуспех. Можемо слободно рећи да су све четири реакције неприхватљиве када је реч о неуспеху.

Реакције родитеља када је реч о успеху детета углавном иду у три смера, где уочавамо позитивно усхићење са једне стране, равнодушност са друге и награђивање са треће стране. Поставља се онда питање како реаговати.

Формула за правилно реаговање је више него једноставна, а она лежи у мотивацији и када говоримо о успеху и о неуспеху. Мотивација је потребна како успешном, тако и неуспешном детету. Прво ће лакше пребродити неуспех и утврдити кораке који воде успеху, док ће успешно дете уз мотивационе поруке, похвале и даље бити мотивисано да постиже успехе.

Правилно реаговање у ситуацијама у којима је дете успешно или неуспешно изузетно је важно за развој личности детета и адекватна реакција родитеља треба да помогне детету, а не да додатно учини дете неуспешним, или мање заинтересованим за неко постигнуће или промену. Ученици који показују висок степен успешности и поред неуспешних ситуација са којима се срећу, по правилу имају родитеље који често хвале успехе свога детета истичући њихову личну заслугу, а код неуспеха нуде помоћ и оснажују дете у превазилажењу истог.

Имајте на уму да се свако дете развија својим темпом; за усвајање одређених знања и умења или правила понашања, некој деци треба мање, а некој много више времена. Морамо им пружити подршку како би се развијала у складу са својим способностима и интересовањима. Ако приметите да ваше дете има неких проблема са којима ви не можете да се носите, потражите савет одељењског старешине, наставника, педагога и психолога школе.

Награда и казна

Награђивањем и кажњавањем развијамо код детета доследност и осећај сигурности, али се никако не сме примењивати физичко кажњавање.

У породичном васпитању, најважније је да оба родитеља/старатеља стално комуницирају и усаглашавају своје ставове о дисциплини и дисциплинским правилима, али и о понашању које очекују од своје деце. На овај начин деца се уче доследности уз осећај сигурности. Одржавање дисциплине захтева много труда и времена.

Важно је знати да када инсистирате на дисциплини, ви демонстрирате прихватљиво и неприхватљиво понашање и постављате одређене границе до којих дете може да иде. Учите га како да се понаша у породици, школи, на улици, и шта се од њега очекује. Ова васпитна мера постављање граница је неопходна за развој детета од најранијег узраста.

Недостатак доследности и неусаглашени ставови родитеља често ће збуњивати дете, због чега ће оно све чешће тестирати толеранцију особа око себе и покушавати да наметне своју вољу прелазећи преко постављене границе. Зато је неопходно да родитељи заузму исте ставове око појединих питања, која се односе на усвајање одређених норми понашања, односно морају утврдити како и на који начин награђивати пожељна понашања детета/деце, а на које начине санкционисати непожељна понашања.

Наравно, треба имати у виду да је физичко кажњавање контрапродуктивно и неприхватљиво за развој личности. Често заборавимо да васпитавајући децу, своје грешке сами себи опраштамо, а дететове ригорозно санкционишемо.

Најважније је да кроз разговор указујете детету на пожељне и непожељне облике понашања, објашњавајући зашто су нека добра, а нека не. Ако неко непожељно понашање код детета почне да се понавља, иако сте му указивали на исто, неопходно је применити казну.

Само изрицање казне мора бити васпитно и образложено од стране родитеља: на пример, због лагања дете ће бити кажњено дводневном забраном играња игрица на компјутеру; због више заборављених домаћих задатака може бити кажњено додатним домаћим задатком; због изговарања непримерених речи може бити кажњено неком радном активношћу у стану, кући, дворишту...

Битно је да пратите дететово понашање по реализованој казни, па када приметите да то понашање више не показује, неопходно је да га похвалите, како би се пожељно понашање додатно учврстило. Када утврдите да се пожељно понашање учврстило, требало би наградити дете.

Награда пре треба да буде добијање неке привилегије или активности које дете жели да ради, него да је награђивање новцем или куповина ствари које су детету значајне.

Добра комуникација у породици је кључ успешног васпитања, а она подразумева да детету треба да објасните како се осећате и шта очекујете од њега - у усвајању кућних правила, изради домаћих задатака, одласка на спавање, времену које проводи за компјутером, дружењу са вршњацима...

Овде морамо истаћи да све активности везане за компјутер и интернет морају бити под сталним или повременим надзором и да треба да пратите активности деце на друштвеним мрежама.

Ако сте довољно упорни, дете ће временом научити колико је важан искрен и отворен однос према родитељима, како за породицу, тако и за разрешавање многих недоумица и њима проблематичних ситуација.